

и канцоната. С-титъ на Джовани Габриели сж въ единъ свободенъ стилъ — като ричеркаритъ, а тѣзи на Преториусъ сж за единично изпълнение на клавиесиъ, органъ и др., или на 3, 4 и 5 гласа — за изпълнение отъ група инструменталисти, дори има една соната на 22 партии. Еднаквостта между канцоната и С-та се обяснява съ това, че нѣкои канциони въ началото на XVII в. сж промѣняли такта и темпото си — повече отъ С-та дори. Отъ дигулковитъ сонати на Корели, писани между 1685 и 1694, се вижда едно разграничение на 2 вида С-ти: *Sonata da camera* (**камерна соната**) и *sonata di chiesa* (**църковна соната**). Собствено, Легренци, още преди Корели (1667), е писалъ една камерна С-та за дигулка — въ 3 части. Църковната С. се е състояла отъ нѣколко части — свободно построени въ различни, но родствени тоналности — обикновено 4: една бавна и тържествена интродукция, едно фигурано Алерго, едно Ленто и едно заключително Алерго. Камерната С. (С-та за въ стая) се е състояла отъ нѣколко танца: I — една прелюдия, II — една Алеманда, III — една Сарабанда, или изразителенъ бавенъ кжсъ, и IV — една Жига, една Куранта или една Гавота — това, що по-късно въ Германия се нарича партита, а въ Франция — сюита. Единството между отдѣлнитъ части при първитъ камерни сонати не се е получавало отъ развитието на една тема. — Витали е първиятъ, който пише (въ едни свои три пиеси) върху една тема. Съ течение на времето, двата вида С-ти — църковна и камерна — започватъ да се смѣсватъ, като бивали вмъквани танцови пиеси и въ църковната соната. Чрезъ вмъкването на едно сериозно Алерго—танцовата сюита взема по-оформенъ видъ. Върху сформирането на сонатата сж влияли още и тричастния концертъ — при който единъ или повече солови инструменти се срещупоставятъ на оркестровото цѣло — както и французското и италианското оперни всжпления — увертюрата, симфонията, а сжщо и вокалнитъ форми (тричастната ария и др.). Първиятъ, който пише С. за пиано само, е Кунау (1692), въ чиято пър-

ва свезка сюити се намира първия образецъ отъ този видъ. Сонатитъ за пиано на Йох. Себ. Бахъ сж, като тѣзи на Кунау — тричастни: Алерго — Ларго — Алерго, или Престо. Баховитъ сонати съдържатъ нѣколко репризи, както и развитието на изложената тема, една втора тема (модулираща), и едно второ изложение. При пред-класицитъ, обаче, все още нѣма единъ опредѣленъ редъ на цѣлостното изложение. Срещатъ се едно, две, три и многочастни С-ти. Филипъ Ем. Бахъ се държи въ тричастното построение на С-та, като изключва танцовитъ части. У Хайдн, С-та е четиричастна (той поставя като втора или трета частъ менуета), Моцартовата С-та има различенъ брой части — най-вече три, а сжщо две и четири части, а Бетховеновата е почти всѣкога четиричастна. При виенскитъ класици (Хайднъ, Моцартъ, Бетховенъ) първата частъ — собствената сонатна частъ, има следния типъ: I частъ — Изложение на една главна тема и, често, една втора (върху доминантната тоналност на първата), II частъ — Разработка (при която компонистътъ показва своето майсторство на тематичната работа), и III частъ — Реприза (повторение на първата частъ). Другитъ части на С-та сж въ различни форми (рондо, пѣснева и пр.).

Сонатина — *Sonatine* — малка, лека соната, обикновено въ 2 или 3 части, по-рѣдко въ 4. Повечето С-и сж предназначени за учебна целъ, но има и такива съ художествена цена, като тѣзи на Регеръ и, въ по-ново време, на Равелъ, Мило и др. Думата С. се среща още у Хенделъ — въ неговата *Jugendbuch*. Хайднъ и Клементи сж писали по нѣколко С-ти за начеващи.

Сонъ, *sône*, или *sonn* — видъ бретонска народна пѣсень.

Сопра, ит. *sopra* = горе, надъ, върху.

Сопрано, ит. *soprano*, лат. *supremus*, *discantus*, *cantus*, фр. *dessus*, англ. *treble* — се нарича най-високия женски или детски гласъ и, изобщо, човѣшки гласъ. Старитъ компонисти не сж писали за С-то по-високи тонове отъ f². Съ течение на времето, обемътъ на писането се разширява